

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวของเกษตรกร

ตำบลลานดอกไม้ อำเภอมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

Factors Affecting to Good Agricultural Practices Standards for Rice Production of Farmers in
Lan Dokmai Subdistrict, Muang Kamphaeng Phet District, Kamphaeng Phet Province

ศิริพร ไชยา (Siriporn Jaiya)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalemsak Toomhirun)² , จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตข้าว 2) ความสำคัญและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว 4) การได้รับและความต้องการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว และ 5) แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตำบลลานดอกไม้ ที่ขึ้นทะเบียนกับ กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2565 จำนวน 852 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ตัวอย่าง จำนวน 273 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.98 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์การปลูกเฉลี่ย 14.71 ปี พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 16.41 ไร่ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ กข49 ไม่มีการลดความชื้น ผลผลิตเฉลี่ย 797.77 กิโลกรัม/ไร่ 2) เกษตรกรให้ความสำคัญและการปฏิบัติในข้อกำหนดการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยวระดับมากที่สุด ส่วนด้านการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก แต่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 3) เกษตรกรประสบปัญหาด้านราคาผลผลิตผันผวนในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) โดยเสนอแนะให้รัฐบาลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรักษาระดับราคาไม่ให้มีความผันผวน 4) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) และมีความต้องการด้านสื่อบุคคลในระดับน้อย (คะแนน 2.23) และ 5) แนวทางในการส่งเสริม คือ ส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยพิจารณาจากเงื่อนไขของเกษตรกร และส่งเสริมผ่านช่องทางที่เหมาะสม ได้แก่ การใช้สื่อบุคคล และ/หรือ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ และ/หรือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ/หรือ การเยี่ยมเยียนในแปลง

คำสำคัญ การส่งเสริมการเกษตร การผลิตข้าว การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail jaiya.siripom@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail artoom@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail arkjin@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general conditions and rice production conditions 2) importance factor for the rice production under the good agricultural practices 3) problems and suggestion in good agricultural practices for rice production 4) the receiving and needs for extension of good agricultural practice for rice production and 5) extension guidelines on good agricultural practices for rice production. The population was 852 rice farmers in Lan Dok Mai sub-district who had registered with the department of agricultural extension in 2022. The sample size of 273 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simple random sampling method. Data were collected by conducting interview and were analyzed by using statistics such as descriptive statistics, T-test, multiple regression analysis, and content analysis. The results of the research found that 1) Almost of the farmers were male with the average age of 50.98 years old, completed primary school education, had the average experience in the production of 14.71 years, which the average rice production areas was 16.41 Rai, and mostly grew Gorkhor 49 rice with no humidity reduction. The average productivity was 797.77 kilogram/Rai. 2) They focused and practiced according to quality management criteria prior to harvest at the highest level. Regarding the record and restoration of data, they emphasized at the high level but practiced at the low level. 3) Farmers faced with the problems regarding the fluctuation of product price at the high level (average 3.56). They suggested that the government or related parties kept the pricing level to prevent fluctuation. 4) They received the extension through electronic media at the high level (average 3.80) and needed personal media at the low level (average 2.23). 5) The extension guideline included that the extension in rice production according to good agricultural practice by considering the conditions of farmers and the extension through appropriate channels such as personal media usage and/or the use of publication media and/or electronic media, and/or crop visitation.

Keywords: Agricultural extension, Rice production, Good agricultural practice

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก โดยถือเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญ ซึ่งประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีพันธุ์ข้าวที่หลากหลาย ทำให้เพาะปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี ผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง คุณภาพข้าวสามารถแข่งขันกับประเทศคู่ค้า นำไปสู่การเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำการค้าข้าวโลก อย่างไรก็ตามการเพาะปลูกข้าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เกษตรกรส่วนใหญ่ละทิ้งวิถีเกษตรปลอดภัย ไปใช้วิธีเพาะปลูกข้าวที่ใช้สารเคมี ทำให้คุณภาพและความปลอดภัยของข้าวไทย ลดลง ส่งผลให้ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวและวางแผนนโยบายให้ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่

ปัจจุบันมีประเทศผู้ส่งออกข้าวหลัก ได้แก่ ไทย อินเดีย และเวียดนาม โดยการปลูกข้าวของไทยสัดส่วนประมาณร้อยละ 85 เป็นผลผลิตจากข้าวนาปี มีช่วงเวลาการเพาะปลูกในฤดูฝนของเดือนกรกฎาคม - กันยายนของทุกปี ขณะที่อีกประมาณร้อยละ 15 เป็นผลผลิตจากข้าวนาปรัง ซึ่งเป็นการเพาะปลูก โดยใช้น้ำจากระบบชลประทาน (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2560) ปัจจุบันการผลิต “ข้าวไทย” มีวิวัฒนาการไปอย่างมาก ทั้งรูปแบบการปลูก การดูแล เก็บเกี่ยว และการพัฒนาสายพันธุ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด โดยสถานการณ์ข้าวปีการผลิต 2565/66 ของประเทศไทยนั้น มีเนื้อที่เพาะปลูก 62.917 ล้านไร่ ผลผลิต 26.703 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 424 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีการผลิต 2564/65 ที่มีพื้นที่ 63,013 ล้านไร่ ผลผลิต 26.807 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 425 กิโลกรัม (ฐานเศรษฐกิจ, 2566)

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้านการปลูกข้าวไว้ว่า ตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่ปลูกข้าว 12,872 ไร่ โดยเกษตรกรหลายครัวเรือน จะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เช่น ต้นทุนปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีหนี้สินครัวเรือน ปัญหาสุขภาพอนามัยของเกษตรกร ปัญหาผลผลิตไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน จากปัญหาดังกล่าวนี้นี้ จึงต้องให้ความสำคัญกับการผลิตข้าวที่ได้มาตรฐาน ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายให้เกษตรกรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ Good Agricultural Practices : GAP เพื่อพัฒนาและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้มาตรฐานสากล มุ่งให้เกิดกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย สร้างความน่าเชื่อถือให้เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรในการเพาะปลูกข้าว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวให้ถูกต้องเหมาะสม

จากเหตุผลและผลการสำรวจข้างต้นนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการผลิตข้าวของเกษตรกร โดยหากยังมีการดำเนินการหรือสถานการณ์เช่นนี้ต่อไป อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกร ดังนั้นการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวของเกษตรกร ตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เป็นข้อมูลให้แก่สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกำแพงเพชร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรได้ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าว รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาวิธีการส่งเสริมการเกษตรให้มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความสำคัญและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกร
4. เพื่อเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกร

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวของเกษตรกร ตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1. เกษตรกรมีระดับการให้ความสำคัญและระดับการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่แตกต่างกัน
2. เกษตรกรมีระดับการได้รับการส่งเสริมและระดับความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่แตกต่างกัน
3. ปัจจัยทางด้านสภาพทั่วไปและสภาพการผลิตข้าว ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การปลูกข้าว จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว ลักษณะการถือครองของตนเอง ลักษณะการถือครองเช่า จำนวนผลผลิต และราคาขาย มีอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีผลต่อการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ตำบลลานดอกไม้ ที่ขึ้นทะเบียนกับ กรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2565/66 จำนวน 852 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามานะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 273 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตข้าว ตอนที่ 2 ความสำคัญและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว และตอนที่ 4 การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงในเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.95 และตรวจสอบความเที่ยง (reliability consistency) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.980 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.727 และตอนที่ 4 เท่ากับ 0.837 จากนั้นจึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบจับคู่ (paired t-test) การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เชื่อมโยงเข้าสู่ตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำผลการวิจัยจากตอนที่ 1 ถึง ตอนที่ 4 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นภาพโมเดลการส่งเสริมการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกร

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวของเกษตรกร ตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยเป็น 6 ตอน ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

1. สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.0) อายุเฉลี่ย 50.98 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 64.8) ประสบการณ์การปลูกข้าวเฉลี่ย 14.71 ปี เป็นสมาชิกองค์การการเกษตร (ร้อยละ 85.3) โดยเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. (ร้อยละ 81.7) มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 25.69 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 16.41 ไร่ รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 239,597.07 บาทต่อปี รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 131,410.26 บาทต่อปี มีหนี้สินเฉลี่ย 78,446.89 บาทต่อปี ใช้เงินทุนของตนเอง (ร้อยละ 83.2) รองลงมาเป็นทุนจากกองทุนหมู่บ้าน (ร้อยละ 39.6)

เกษตรกรผลิตข้าวในพื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว (ร้อยละ 44.3) มีแหล่งน้ำจากแม่น้ำ/คลองสาธารณะ (ร้อยละ 87.5) ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ กข49 (ร้อยละ 39.6) โดยปลูกแบบปลูกแบบนาหว่านน้ำตม (ร้อยละ 90.1) มีการใส่ปุ๋ยเคมี (ร้อยละ 96.3) รองลงมาใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ร้อยละ 35.2) ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว จะเก็บเกี่ยวตามอายุข้าว (ร้อยละ 77.7) ไม่มีการลดความชื้น (ร้อยละ 100.0) จำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลาง (ร้อยละ 98.5)

เกษตรกรมีต้นทุนการปลูกและดูแลรักษาเฉลี่ย 4,102.33 บาทต่อไร่ เป็นค่าแรงงาน 1,471.24 บาทต่อไร่ ค่าวัสดุ 2,441.72 บาทต่อไร่ และค่าเช่าที่ดิน 189.37 บาทต่อไร่ โดยมีผลผลิตเฉลี่ย 797.77 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาขาย 10.01 บาทต่อกิโลกรัม รายได้รวม 8,383.52 บาทต่อไร่

2. ความสำคัญและการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) โดยให้ความสำคัญระดับมากที่สุดในข้อกำหนดการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.56) แต่ให้ความสำคัญในระดับมาก กับ 1) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.17) และ 2) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.70) และเกษตรกรมีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับปานกลาง โดยปฏิบัติในระดับมากในข้อกำหนดการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.51) แต่ปฏิบัติในระดับน้อยในข้อกำหนดการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 1.95) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างแบบจับคู่ระหว่างการให้ความสำคัญและการปฏิบัติตามการปฏิบัติโดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบจับคู่ (paired t-test) พบว่าเกษตรกรมีระดับการให้ความสำคัญและการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติยิ่ง ($p < 0.01$) จำนวน 7 ข้อกำหนด ดังตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับความสำคัญและระดับการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (n=273)

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับข้าว	ความสำคัญ			การปฏิบัติ			การเปรียบเทียบ	
	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	t	P Value
1. แหล่งน้ำ	4.44	0.776	มากที่สุด	2.62	0.936	ปานกลาง	24.704	0.000**
2. พื้นที่ปลูก	4.25	0.915	มากที่สุด	2.27	0.699	น้อย	20.070	0.000**
3. การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร	4.48	0.750	มากที่สุด	2.37	0.363	น้อย	40.795	0.000**
4. การจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว	4.56	0.607	มากที่สุด	3.51	0.789	มาก	21.178	0.000**
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลัง การเก็บเกี่ยว	4.44	0.658	มากที่สุด	3.12	0.767	ปานกลาง	21.613	0.000**
6. การขนย้าย การเก็บรักษาและการ รวบรวมผลผลิต	4.17	0.805	มาก	2.88	1.310	ปานกลาง	17.211	0.000**
7. การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล	3.70	1.116	มาก	1.95	0.990	น้อย	24.620	0.000**
รวม	4.29	0.749	มากที่สุด	2.67	0.700	ปานกลาง	28.568	0.000**

การแปลผล 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

* มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ** มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรให้ความเห็นว่าปัญหาในระดับมากในประเด็นราคาผลผลิตผันผวน (ค่าเฉลี่ย 3.56) และมีปัญหาน้อยที่สุดในประเด็น 1) ขาดความรู้เรื่องการตรวจสอบอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยวข้าว (ค่าเฉลี่ย 1.46) 2) ขาดความรู้เรื่องการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวข้าว (ค่าเฉลี่ย 1.42) และ 3) แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตมีการปนเปื้อน (ค่าเฉลี่ย 1.25) เกษตรกรให้ข้อเสนอแนะการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่สำคัญในประเด็น 1) เกษตรกรต้องการให้รัฐบาลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรักษาระดับราคาไม่ให้มีความผันผวน และ 2) อบรมให้ความรู้เรื่องการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดทำเอกสาร แบบบันทึก รวมถึงวิธีการบันทึก

4. การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.16) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ ฯ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) และเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.65) ในประเด็น 1) ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.06) 2) ช่องทางหรือสื่อ (ค่าเฉลี่ย 2.66) และ 3) รูปแบบ วิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.66) โดยต้องการสื่อบุคคล ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.23) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างแบบจับคู่ระหว่างการได้รับและความต้องการ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที่แบบจับคู่ (paired t-test) พบว่า โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (p<0.01) จำนวน 3 ประเด็น มีเพียงประเด็นช่องทางหรือสื่อ ที่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ดังตารางที่ 2

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว (n=273)

การส่งเสริมการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีสำหรับข้าว	การได้รับ			ความต้องการ			การเปรียบเทียบ	
	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	t	P Value
1. ความรู้	2.48	0.992	น้อย	3.06	0.526	ปานกลาง	10.233	0.000**
2. สื่อบุคคล	1.89	0.599	น้อย	2.23	0.601	น้อย	6.780	0.000**
3. ช่องทางหรือสื่อ	2.60	0.846	น้อย	2.66	0.917	ปานกลาง	1.081	0.281
4. รูปแบบ วิธีการส่งเสริม	1.66	0.622	น้อยที่สุด	2.66	0.462	ปานกลาง	20.529	0.000**
รวม	2.16	0.620	น้อย	2.65	0.376	ปานกลาง	11.434	0.000**

การแปลผล 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

* มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ** มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01

5. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (n=273)

ตัวแปร	B	Std.Error	Beta	t	Sig
1. อายุ (X_1)	-0.003	0.005	-0.043	-0.609	0.543
2. ประสบการณ์การปลูกข้าว (X_2)	0.010	0.007	0.106	1.407	0.161
3. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (X_3)	-0.026	0.004	-0.531	-6.473	0.000**
4. จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว (X_4)	-0.013	0.006	-0.173	-2.139	0.033**
5. ลักษณะการถือครองของตนเอง (X_5)	0.042	0.006	0.570	6.655	0.000**
6. ลักษณะการถือครองเช่า (X_6)	0.046	0.006	0.512	7.713	0.000**
7. จำนวนผลผลิต (X_7)	0.002	0.001	0.208	4.003	0.000**
8. ราคาขาย (X_8)	-0.223	0.059	-0.192	-3.796	0.000**
ค่าคงที่	3.284	0.813		4.039	0.000

R = 0.615^a ,R Square = 0.379 SEE = 0.560 F = 20.099 p value < 0.05

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (Y) โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ (X_1) ประสบการณ์การปลูกข้าว (X_2) จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (X_3) จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว (X_4) ลักษณะการถือครองของตนเอง (X_5) ลักษณะการถือครองเช่า (X_6) จำนวนผลผลิต (X_7) และราคาขาย (X_8) พบว่า มีตัวแปรจำนวน 6 ตัวที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ จำนวนพื้นที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ทำการเกษตร (X_3) จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว (X_4) ลักษณะการถือครองของตนเอง (X_5) ลักษณะการถือครองเช่า (X_6) และราคาขาย (X_8) โดยสร้างเป็นสมการในการทำนาย ได้ดังนี้

$$1) \text{ สมการ } \hat{Y} = 3.284 - 0.026 (X_3) - 0.013 (X_4) + 0.042 (X_5) + 0.046 (X_6) + 0.002 (X_7) - 0.223 (X_8)$$

$$2) \text{ สมการมาตรฐาน } \hat{Z} = -0.531 (X_3) - 0.173 (X_4) + 0.570 (X_5) + 0.512 (X_6) + 0.208 (X_7) - 0.192 (X_8)$$

$$R = 0.615, R^2 = 0.379, SEE = 0.560, F = 20.099, p \text{ value} < 0.05$$

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านลักษณะการถือครองของตนเอง ด้านลักษณะการถือครองเช่า และด้านจำนวนผลผลิต มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรมีการถือครองพื้นที่ทั้งของตนเองและพื้นที่เช่า และจำนวนผลผลิตเพิ่มขึ้น มีผลให้การผลิข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนปัจจัยด้านจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร ด้านจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว และด้านราคาขาย มีผลความสัมพันธ์ในเชิงลบ กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรมีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว และราคาขายเพิ่มขึ้น มีผลให้การผลิข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจะมีแนวโน้มลดลง โดยสมการนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (Y) ได้ ร้อยละ 37.9 ($R^2 = 0.379$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกร ตำบลลานดอกไม้ อำเภอมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปและสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.0) อายุเฉลี่ย 50.98 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 64.8) ประสบการณ์การปลูกข้าวเฉลี่ย 14.71 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ สุริวงค์ (2565, น. 43) แต่แตกต่างในด้านเพศและประสบการณ์การปลูกข้าวกับ กนิษฐา กรวยทอง (2564, น. 40) เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.9) และมีประสบการณ์ในการผลิตข้าวเฉลี่ย 23.39 ปี

เกษตรกรไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม (ร้อยละ 81.0) มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 16.41 ไร่ สอดคล้องกับ สุพัตรา คำศิริรักษ์ (2563, น. 75) มีรูปแบบการปลูกแบบหว่านน้ำตม (ร้อยละ 90.1) ระยะเวลาเก็บเกี่ยวตามอายุข้าว (ร้อยละ 77.7) สอดคล้อง กนิษฐา กรวยทอง (2564, น. 83) ส่วนการบำรุง/ใส่ปุ๋ย เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมี (ร้อยละ 96.3) สอดคล้องกับ สุนันทา ณ มา (2562, น.78) แต่แตกต่างกันในเรื่องการเก็บเกี่ยว และการลดความชื้น เนื่องจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวโดยสังเกตสีของรวงและมีการลดความชื้นโดยการตากลาน ด้านเงินทุนใช้ทุนตนเอง (ร้อยละ 83.2) จำหน่ายผลผลิตให้พ่อค้าคนกลาง (ร้อยละ 98.5) ซึ่งสอดคล้องกับ สมพงษ์ สุริวงค์ (2565, น. 80) ที่เกษตรกรมากกว่าครึ่งใช้เงินทุนตนเองและจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลาง เกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 239,597.07 บาท/ปี รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย 131,410.26 บาท/ปี มีต้นทุนการปลูกและดูแลรักษาเฉลี่ย 4,102.33 บาทต่อไร่ ราคาขาย 10.01 บาทต่อกรัม สอดคล้อง กนิษฐา กรวยทอง (2564, น. 77) ส่วนหนี้สิน มีความแตกต่างกัน เนื่องจากมีหนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยมากถึง 230,802.89 บาท

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

2. ความสำคัญและการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29) โดยให้ความสำคัญระดับมากที่สุดในข้อกำหนดการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.56) แต่ให้ความสำคัญในระดับมาก กับ 1) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.17) และ 2) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.70) แต่แตกต่างกับ สุพัตรา คำศิริรักษ์ (2563, น. 77) พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวมากที่สุด เนื่องมาจากเกษตรกรส่วนมากมีความรู้เรื่องความชื้นของข้าวเปลือกและการลดความชื้นด้วยการตากบนลาน

เกษตรกรมีการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับปานกลาง โดยปฏิบัติในระดับมากในข้อกำหนดการจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.51) แต่ปฏิบัติในระดับน้อยในข้อกำหนดการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 1.95) สอดคล้องกับ อัญชิสา แซ่ก้อ (2564, น.55) เนื่องจากเกษตรกรให้ความสำคัญด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบอยู่ในระดับน้อยที่สุด และเกษตรกรไม่มีการจดบันทึกการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร รวมถึงไม่ได้รับใบรับรองเมล็ดพันธุ์ข้าวหรือดีดรหัส ที่แสดงแหล่งผลิต ทำให้ไม่มีข้อมูลและเอกสารหลักฐานที่ครบถ้วน

3. ปัญหาและข้อเสนอนแนะการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในระดับมากในประเด็นราคาผลผลิตผันผวน เนื่องจากปัจจัย เช่น สภาพอากาศที่แห้งแล้งหรือภัยธรรมชาติ ซึ่งกระทบต่อการเพาะปลูก ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น หรือนโยบายรัฐบาลที่มีการแทรกแซงตลาด ทำให้ราคาผันผวน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา สอดคล้องกับ สุพัตรา คำศิริรักษ์ (2563, น. 79) ที่พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดในระดับมาก ได้แก่ โรงสีกดราคา เนื่องจากผลผลิตข้าวออกพร้อมกัน (ค่าเฉลี่ย 4.04) และสอดคล้องกับ อภิวัฒน์ จตุรัส (2564, น. 96) พบว่า เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือด้านตลาดการส่งออก โดยให้ความสำคัญของปัญหามากที่สุด ในประเด็นการช่วยเหลือในการลดต้นทุนการผลิต

4. การได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.16) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ ฯ ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) แต่แตกต่างกับ อัญชิสา แซ่ก้อ (2564, น.60) พบว่า เกษตรกรได้รับวิธีการส่งเสริมจากหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและจากเอกสารแผ่นพับ/คู่มือ (ร้อยละ 100.0)

เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.65) ในประเด็น 1) ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.06) 2) ช่องทางหรือสื่อ (ค่าเฉลี่ย 2.66) และ 3) รูปแบบ วิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 2.66) โดยต้องการสื่อบุคคล ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.23) สอดคล้องกับ สมพงษ์ สุริวงศ์ (2565, น. 81) พบว่า เกษตรกรต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้จากสื่อบุคคล เช่น บุคคลราชการ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ต้องการความรู้ด้วยแผ่นพับ ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องการความรู้ผ่านทีวี ด้านการบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่าย และมีการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อศึกษาข้อมูลมากขึ้น และสอดคล้องกับ อภิวัฒน์ จตุรัส (2564, น.97) พบว่า เกษตรกรต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้มากที่สุด คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทอินเทอร์เน็ต ต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้มากที่สุด คือ การศึกษาดูงาน ด้านการเก็บเกี่ยวข้าว พบว่าเกษตรกรต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้มากที่สุด คือ สื่อบุคคลจากหน่วยงานราชการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

5. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างแบบจับคู่ระหว่างการให้ความสำคัญและการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบจับคู่ (paired t-test) พบว่า เกษตรกรมีระดับการให้ความสำคัญและการปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.01) จำนวน 7 ข้อกำหนด ได้แก่ 1) แหล่งน้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) การใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร 4) การจัดการคุณภาพก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต 7) การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งมีระดับการปฏิบัติต่ำกว่าการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยเฉพาะข้อกำหนดด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ สอดคล้องกับ สุพัตรา คำศิริรักษ์ (2563, น. 68) ที่พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในประเด็นการจดบันทึกน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ เนื่องจาก เกษตรกรไม่มีการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติและการจัดการฯ การผลิตทุกขั้นตอนอย่างครบถ้วน เจ้าหน้าที่จึงต้องมีการอบรมให้ความรู้ถึงแนวทาง วิธีปฏิบัติ เพื่อให้เกษตรกรทราบถึงประโยชน์จากการบันทึกข้อมูลและช่วยวางแผนการผลิต

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างแบบจับคู่ระหว่างการได้รับและความต้องการการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบจับคู่ (paired t-test) พบว่า โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (p<0.01) จำนวน 3 ประเด็น มีเพียงประเด็นช่องทางหรือสื่อ ที่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ แต่แตกต่างกับ สมพงษ์ สุริวงศ์ (2565, น. 81) พบว่า เกษตรกรมีการได้รับและความต้องการความรู้การผลิตข้าวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยการได้รับความรู้เฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการความรู้อยู่ในระดับมาก

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (Y) โดยใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ ได้แก่ อายุ (X_1) ประสบการณ์การปลูกข้าว (X_2) จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (X_3) จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว (X_4) ลักษณะการถือครองของตนเอง (X_5) ลักษณะการถือครองเช่า (X_6) จำนวนผลผลิต (X_7) และราคาขาย (X_8) พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะการถือครองของตนเอง ด้านลักษณะการถือครองเช่า และด้านจำนวนผลผลิต มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรมีการถือครองพื้นที่ทั้งของตนเองและพื้นที่เช่า และจำนวนผลผลิตเพิ่มขึ้น มีผลให้การผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวของเกษตรกร ตำบลลานดอกไม้ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยสรุปเป็นข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางให้แก่ผู้สนใจได้ศึกษาต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการฝึกอบรม และให้ความรู้แก่เกษตรกร โดยเน้นการสอนแบบตัวต่อตัวหรือกลุ่มย่อย ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่ค่อยเป็นค่อยไป และมีวิธีการสอนที่เข้าใจง่าย เช่น การใช้สื่อภาพหรือวิดีโอสั้นๆ สนับสนุนให้เกษตรกรสูงอายุทำการเกษตรแบบปลอดภัย ซึ่งมีไม่เพียงช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความปลอดภัยต่อสุขภาพ แต่ยังง่ายต่อการจัดการและไม่ต้องใช้แรงงานมาก รวมถึงการสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรรุ่นใหม่ เนื่องจากมีความรู้และประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสูงอายุรู้สึกมีคุณค่า และมีส่วนร่วมในชุมชน

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวในหัวข้อการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูลอยู่ระดับน้อย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการจัดทำเอกสาร แบบบันทึก รวมถึงวิธีการบันทึก โดยการเข้าไปเยี่ยมเยียนในแปลง ฝึกอบรมให้ความรู้ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้ความรู้ทั้งแผ่นพับ คู่มือ และโปสเตอร์ รวมถึงการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ และยูทูป

2) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากนักวิชาการ กรมส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับน้อย และมีความต้องการจากนักวิชาการ กรมส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรปรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ตามระบบส่งเสริมการเกษตร โดยมีการเยี่ยมเยียน ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน ถ่ายทอดความรู้ ทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านการลงพื้นที่และการจัดเวทีชุมชน

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

1) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากด้านราคาผลผลิตผันผวน เนื่องจากปัจจัย เช่น สภาพอากาศที่แห้งแล้งหรือภัยธรรมชาติ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น หรือนโยบายรัฐบาลที่มีการแทรกแซงตลาด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพสูง เช่น ผลิตข้าวปลอดภัยหรือข้าวอินทรีย์ ที่มีราคาสูงกว่าตลาด รวมถึงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการผลิต เช่น ระบบการเกษตรแม่นยำหรือการจัดการข้อมูลการเกษตร จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน ทำให้เกษตรกรสามารถรับมือกับราคาข้าวที่ผันผวนได้ดียิ่งขึ้น

2) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรที่ไม่มีการลดความชื้น ทำให้ได้ราคาต่ำลง เนื่องจากความชื้นที่สูงส่งผลให้ข้าวมีคุณภาพต่ำ และเสี่ยงต่อการเกิดเชื้อราหรือการเน่าเสียเมื่อเก็บรักษา ดังนั้น นอกจากการฝึกอบรม และให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการลดความชื้นข้าวอย่างถูกต้อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อให้มีการรวมทุนในการซื้อเครื่องอบข้าวร่วมกัน หรือการสร้างโรงอบข้าวที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนและทำให้เกษตรกรสามารถขายข้าวในราคาที่สูงขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป กำหนดได้เป็น 3 เรื่อง ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาในเรื่อง “การลดต้นทุนและการใช้เทคโนโลยีการผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว” เนื่องจากพบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับมากด้านราคาผลผลิตผันผวน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความผันผวนของราคาข้าว โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การตลาด และการจัดการความเสี่ยงของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

2.2 ควรมีการศึกษาในเรื่อง “การศึกษาความรู้และทัศนคติของเกษตรกรต่อการลดความชื้น” เนื่องจากพบว่าสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรที่ไม่มีการลดความชื้น เพื่อทำความเข้าใจทัศนคติและความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการลดความชื้นของข้าว เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เหมาะสม

2.3 ควรศึกษาถึง “บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว” เนื่องจากพบว่าเกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากนักวิชาการ กรมส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับน้อย เพื่อให้เกษตรกรสามารถได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้นและเจ้าหน้าที่มีการส่งเสริมการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา กรวยทอง. (2563). การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอมะนัง นครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2565). รายงานผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ตามที่ดัดแปลง ปี 2565/66. เข้าถึงได้จาก https://farmer.doe.go.th/report/report65/report_rice_65_fmddfbf_ap/62/01/
- กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า. (2560). ข้าวทรัพยากรในดินมรดกภูมิปัญญาสู่การค้าโลก. วารสารสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 7 (73), 6.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2566). ทิศทางสถานการณ์ข้าวไทย 2566 ความท้าทายความมั่นคงด้านอาหาร. เข้าถึงได้จาก <https://www.thansettakij.com/sustainable/food-security/563667>
- สมพงษ์ สุริวงค์. (2564). การส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- สุนันทา ณ มา. (2561). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- สุพัตรา คำศิริรักษ์. (2563). การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- อภิวัฒน์ จตุรัส. (2563). แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- อัญชิสา แซ่กอ. (2564). การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอู่เตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.